

Atıf Bilgisi: Kızılkaya, N. (2023). Malatya yerel basınında Başbakan ve Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Malatya ziyaretleri. *İNİF E- Dergi*, 8(1), 206-219.

MALATYA YEREL BASININDA BAŞBAKAN VE CUMHURBAŞKANI TURGUT ÖZAL'IN MALATYA ZİYARETLERİ

Nezir KIZILKAYA *

DOI: 10.47107/inifedergi.1148814

Arastırma Makalesi**

Başvuru Tarihi: 26.07.2022

Kabul Tarihi: 04.05.2023

Öz

1984-1989 yılları arasında Başbakan, 1989 yılından vefat ettiği tarih olan 17 Nisan 1993 tarihine kadar da Türkiye'nin 8.Cumhurbaşkanı olarak görev yapan Turgut Özal'ın dikkat çeken özelliklerinden biri de Malatya ve Malatyalılara olan yakın ilgisidir. Bu ilgisinden dolayı hem Malatya'nın sorunları ve çözümü için yardımlarını esirgememiş, hem de üç büyük ilin dışındaki en çok seyahati Malatya'ya yapmıştır. Turgut Özal, henüz Anavatan Partisi'nin kuruluş aşamasında Malatya ziyaretlerine başlamış ve Başbakanlık görevini yürütürken 10, Cumhurbaşkanı iken de 5 defa Malatya'yı ziyaret etmiştir. Özellikle her yıl yapılan kayısı festivali ve fuarını ziyarete büyük önem vermiş, suikasta uğradığı 1988 yılı dışında Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı görevi süresince, her yıl bu etkinliklere katılmak için Malatya'ya gelmiştir. Özal'ın bu ziyaretleri esnasında, Türkiye gündemine dair yaptığı önemli açıklamalar nedeniyle, Malatya gezileri, yerel medyanın yanında, ulusal medya tarafından da yakından takip edilmiştir. Turgut Özal'ı Malatya ziyaretleri esnasında kent protokolü ve yetkilileri ile siyasetçilerin yanı sıra kalabalık bir vatandaş topluluğu da karşılamıştır. Bu yönüyle ziyaretler, Malatyalıların Turgut Özal'a olan sevgi ve saygısını göstermesi bakımından önemli birer vesile olmuştur. Bu çalışma literatür taraması sonucu doküman analizi içeren nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Malatya'da 1983 ile 1993 yılları arasında yayınlanan Hamle, Gayret, Görüş ve Yeni Malatya gazetelerinin yaklaşık 1000 nüshası incelenmiştir. Bu çalışmayla Turgut Özal ve Malatya ilişkisi bağlamında Özal'ın Başbakan ve Cumhurbaşkanı görevlerini yürütürken Malatya'ya yaptığı gezilere dair araştırmalara katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Turgut Özal, Malatya, Yurt Gezileri*

VISITS OF TURGUT ÖZAL, PRIME MINISTER AND PRESIDENT, TO MALATYA IN THE LOCAL PRESS

Abstract

One of the striking features of Turgut Özal is his close interest in Malatya and the people of Malatya. Due to this interest, he not only spared his help for Malatya's problems and solutions, but also made the most trips to Malatya out of the three big cities. Turgut Özal started to visit Malatya during the establishment phase of the Motherland Party and visited Malatya 10 times while he was serving as the Prime Minister and 5 times when he was the President. He especially attached great importance to visiting the apricot festival and fair held every year, and came to Malatya every year to participate in these events during his term as Prime Minister and Presidency, except for 1988, when he was assassinated. During these visits, he also drew attention with the important statements he made about Turkey's agenda. During his visit to Malatya, Turgut Özal was welcomed by the city protocol, officials and politicians, as well as a large crowd of citizens. In this respect, the visits have been an important occasion in terms of showing the love and respect of the people of Malatya to Turgut Özal. With this study, it is aimed to contribute to the information about the relationship between Turgut Özal and Malatya.

Keywords: *Turgut Özal, Malatya, Country Trips*

* İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, nezir.kizilkaya@inonu.edu.tr

**Yazar / yazarlar, makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğuna ve kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edildiğine yönelik beyanda bulunmuştur.

Giriş

Devlet büyüklerinin ve hükümet başkanlarının misafir edilmesi şehrin tanıtımı, potansiyeli, talep ve sorunlarının doğrudan aktarılması bakımından son derece önemlidir. Bu sebeple böyle ziyaretler şehirler için özel mana ifade etmektedir. Şehrin ileri gelenleri, ev sahipliği yaptıkları devlet büyüklerini misafir etmekten büyük onur duyarken, onlarla doğrudan iletişim kurarak yakınlaşma fırsatı bulurlar. İşte bu manada Malatya, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşundan itibaren şehri ziyaret eden tüm devlet büyüklerini ve hükümet temsilcilerini büyük bir coşku ve saygıyla karşılamış olup, bunlardan Turgut Özal'ın yeri ve önemi çok daha farklı olmuştur. Başbakan ve Cumhurbaşkanı olarak Türk siyasi tarihinde yeni bir sayfa açan Turgut Özal, söz konusu dönemlerde halk ile arasındaki iletişimi güçlendirmek, fikir alışverişinde bulunmak için çok sayıda yurt gezisi düzenlemiştir. Bununla birlikte Malatyalı bir ailenin mensubu olarak Malatya ziyaretlerine ayrı bir titizlik göstermiş, özellikle her yıl yaz aylarında düzenlenen “*Kayısı Festivali ve Fuarı*” programına, kendisine suikast düzenlenen 1988 yılı dışında, Başbakan ve Cumhurbaşkanı görevlerini yürüttüğü dönemlerde mutlaka katılmıştır.

12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrası çok partili hayata geçildikten sonra iktidara gelen Turgut Özal, (Uluç, 2014, s. 108) 45. ve 46. dönem hükümetlerinde başbakanlık yapmış ve ardından sekizinci cumhurbaşkanı seçilerek, görevi başında hayatını kaybetmiş olan Türk siyasetçisi ve devlet adamıdır (Neziroğlu ve Yılmaz, 2014, s. 100).

Turgut Özal, bankacılık yapan Mehmet Sadık Bey ile Cumhuriyetin ilk kadın öğretmenlerinden Hafize Hanım'ın ilk çocukları olarak 13 Ekim 1927'de Malatya'da doğdu (Kızılkaya, 2022, s. 21). Babasının memuriyeti ve eğitimi dolayısıyla Malatya'dan sonra Söğüt, Silifke, Mardin, Konya ve İstanbul gibi Anadolu'nun değişik coğrafyalarında çocukluk ve gençlik çağını geçirdi. İlk, orta ve lise eğitiminden sonra 1945 yılında devlet bursu ile İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği bölümüne girdi (Demirel, 2008, s. 1). Başarılı bir öğrenim sürecinin ardından elektrik mühendisi olarak 1950 yılında devlet bürokrasisinde çalışma hayatına başladı (Tümtürk, 2008, s. 122). Özal, takip eden 30 yıl boyunca yurt içinde ve yurt dışında deneyim kazanarak çeşitli kurumlarda önemli görevlerde bulundu.

Yurt dışı deneyimleri arasında 1952 yılında mesleğinde ihtisas yapması ve yabancı dil öğrenmesi için o dönem çalıştığı kurum olan Elektrik İşleri Etüt İdaresi tarafından ABD'ye gönderilmesi ile 1971 ve 1973 yılları arasında yine ABD'de Dünya Bankası Sanayi Dairesi'nde sanayi ve maden konularında özel danışmanlık görevi yapması sayılabilir. Yurt içi deneyimleri arasında ise Elektrik İşleri Etüt İdaresi'nde çalışma, Devlet Planlama Teşkilatı'nın kuruluş çalışmalarına katılma, Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde ders verme, Başbakanlık Teknik Uzmanlar Kurulu Üyesi olarak çalışma ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı gibi görevler sayılabilir. Özal, devlet bürokrasisinde çalışmanın yanı sıra özel sektörde de bankacılık, demir-çelik, otomotiv sanayi, tekstil, gıda, dövme ve döküm gibi alanlarda üst düzey yönetici olarak çalışmıştır. Ayrıca, Madeni Eşya Sanayicileri Sendikasında, sendika başkanı olarak da görev yapmıştır (Özen, 2011, s. 122-123).

Özal, Türkiye'de bir döneme damgasını vuran, büyük bir dönüşüm hareketini gerçekleştiren siyaset ve devlet adamı olup Türk siyasetine farklı bir çizgi getirmiş, Türk toplumunu sürekli yeni kavramlarla tanıştırmıştır. 1980 öncesini “Özal Öncesi Dönem”, 1980 sonrasında ise “Özal Sonrası Dönem” olarak adlandırmak; O'nun bu değişimi daha doğrusu bir zihniyet değişimini başarabildiğinin açık bir kanıtıdır (Aktan, 1999, s. 461).

Turgut Özal, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı dönemlerinde Malatya'ya toplam on beş kez seyahat etmiş olup bunlardan sekizi Malatya Kayısı Festivali, ikisi seçim kampanyası, ikisi çeşitli açılışlar, ikisi inceleme gezisi, biri de Doğanşehir İlçesi'nde meydana gelen deprem sebebiyle gerçekleşmiştir. Ayrıca bu ziyaretlerinin hepsinde Eski Malatya Karababa Mezarlığında bulunan babası Mehmet Sıddık Özal'ın kabrini ziyaret etmeye de özen göstermiştir. Bu ziyaretlerin ilkinin Başbakanlığı döneminde, 3 Mart 1984 tarihinde, sonuncusunu ise Cumhurbaşkanlığı döneminde 25 Temmuz 1992 tarihinde gerçekleştirmiştir.

Şehir halkının gönlünde önemli bir yere sahip olan Turgut Özal'ın adı, çok sayıda tesis, kurum ve yerleşim alanında yaşatılmaktadır. Malatya şehrini Doğu-Batı yönünde geçen “Turgut Özal Bulvarı”, aynı karayolu üzerindeki “Turgut Özal Viyadüğü”, şehir merkezinde bulunan “Turgut Özal Camii”, anakent ilçesi Yeşilyurt'a bağlı “Turgut Özal Mahallesi”, Battalgazi İlçesi Pınarbaşı mevkiindeki “Turgut Özal Tabiat Parkı”, Turgut Özal'ın temel atma törenine de katıldığı, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi “Turgut Özal Tıp Merkezi” ve 2018 yılında Malatya'da kurulan ikinci devlet üniversitesi “Turgut Özal Üniversitesi” bunlardan bazılarıdır. Malatya merkeze bağlı Cihadiye Köyü'nün adı da 1988 yılında köy halkının ortak kararı ile “Özal Köyü” olarak değiştirilmiştir (Hamle, 1988, s. 1).

1. Turgut Özal'ın Malatya Ziyaretleri

Turgut Özal, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı görevlerini yürütürken çok sayıda yurt içi ve yurt dışı gezisinde bulunmuştur. Bu görevleri sırasında Malatya'ya da toplam on beş seyahat gerçekleştirmiştir. Başbakanlık görevi süresince 1984-1989 yılları arasında on, Cumhurbaşkanlığı görevi süresince de 1990-1992 yılları arasında beş kez Malatya'yı ziyaret etmiştir.

2. Turgut Özal'ın Başbakanlığı Dönemi Malatya Ziyaretleri

6 Kasım 1983 Pazar günü gerçekleştirilen Milletvekili Genel Seçimlerinde %45,14 oy alan Anavatan Partisi, 211 milletvekili ile tek başına iktidar olmuş, Genel Başkan Turgut Özal da Başbakanlık görevini devralmıştı (Eştürk, 2006, s. 46).

Başbakanlık döneminde Malatya'ya toplam on ziyaret gerçekleştiren Turgut Özal, bu ziyaretlerden ilkinin 1984 yılında, yerel seçim çalışmaları çerçevesinde yapmıştır. Başbakan Turgut Özal, 3 Mart 1984 tarihinde beraberinde Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, Devlet Bakanı Kazım Oksay ve kalabalık bir milletvekili heyeti ile birlikte Malatya'ya gelmiştir. 2. Ordu Komutanlığı Karargâhına giderek Ordu Komutanı Orgeneral İsmail Hakkı Akansel ile görüşmüş, Soykan Süt Fabrikasındaki öğlen yemeğinden sonra da Büyük Sinema salonuna geçerek burada bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında partisinin 6 Kasım seçimlerinde elde ettiği başarının büyük önem taşıdığını vurgulayan Özal, sözlerine şöyle devam etmiştir:

Neticede şuna kanaat getirdik Bu memlekette en önemli unsur, milletin birliği ve beraberliğidir. Bizim kuracağımız parti bu birliği ve beraberliği sağlayacak fikirde olmalıdır. Bu esaslar altında arkadaşlarımızla beraber partinin programını, felsefesini, her şeyini ortaya koyduk. Serbest rekabeti destekliyoruz. Aynı zamanda sosyal adaletçi bir görüşe sahibiz. Ama bu kavram, bizim için Avrupa'dan alınma değil, kendi bünyemizdeki manevi değerlerin ağır bastığı bir kavramdır. Anavatan Hükümeti, huzur ve sükûnun sağlanması konusunda her türlü gayreti gösterecektir. Sıkıyönetim emniyet teessüs ettikçe kademe kademe kaldırılacaktır. Bizim için halkın huzuru en başta gelmektedir. Bunun temini için biraz da yoğurdu üfleyerek yeriz, dikkatliyiz. Doğu ve Güneydoğu'nun kalkınmasına büyük önem veriyoruz. Bu yörelerde yatırım yapacaklara %100'e yakın yatırım indirimi, buralarda çalışanlara da 10 kata varan asgari geçim indirimi sağlanacaktır. Bu arada Çat ve Sultansuyu barajlarının yapımı gerçekleştirilecek ve Malatya'da sulanmayan toprak bırakılmayacaktır (Gayret, 1984, s. 1-

2).

Konuşmasının sonunda partisinin yerel seçimlerde Malatya Belediye Başkanı adayı Seyhan Semercioğlu'nu Malatyalılara tanıtmış ve toplantı sonrasında Elazığ'a hareket etmiştir. Bu gezi için hizmetine tahsis edilen otomobili ziyaret boyunca bütün güzergâhlarda bizzat kendisi kullanmıştır (Görüş, 1984, s. 1).

Turgut Özal Malatya'ya gerçekleştirdiği ikinci ziyaretini ise yine aynı yıl içinde 8. Kayısı Festivaline katılmak üzere 20 Temmuz 1984 tarihinde gerçekleştirmiştir. Bu ziyarete kendisi ile birlikte Devlet Bakanları Sudi Türel ve İsmail Özdağlar, İçişleri Bakanı Ali Tanrıyar, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Cahit Aral, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemlı, Bayındırlık ve İskân Bakanı Sefa Giray ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cemal Büyükbaş da iştirak etmiştir.

Özal bu ziyareti kapsamında Hükümet Meydanında toplanan kalabalığa hitaben yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

Malatya'nın da dâhil olduğu Doğu ve Güneydoğu illeri kalkınmada öncelikli yöreler olarak belirlenmiş, buralarda asgari geçim indirimi ile yatırım indirimi ve müteşebbis lehine bazı düzenlemeler getirilmiştir. Malatya'nın bazı ilçelerinde ise asgari geçim indirimi hadleri merkeze göre üç kat daha fazladır. İşsizliğin önüne geçmek üzere kamu ortaklığı fonu ile özel bir fon kurulmuş, işsizliği azaltma hedefi ile yeni teşebbüslere kredi tahsis edilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda birçok fabrikanın yapımına önümüzdeki aylarda başlanacaktır. Bütçenin %60'lık bölümü Malatya'nın da içinde olduğu Doğu ve Güneydoğu illerine tahsis edilmiştir. Ayrıca bazı konularda da Malatyalı olmamızdan dolayı Malatya'ya iltimas geçebiliriz. Bu bölgede hayata geçirdiğimiz teşvik ve uygulamalar sayesinde Doğu ve Güneydoğu bölgesinin diğer bölgeler ile arasındaki geri kalmışlık sorunu ortadan kaldırılacaktır. Bu yılki ürün bolluğu ile çiftçinin yüzü gülmüştür. Dolayısıyla esnafın da yüzü gülecektir. Malatya güzel iklimiyle, sularıyla, toprağıyla, çalışkan insanıyla Güney'de, Güneydoğu'da ve Doğu Anadolu'da belli başlı merkezlerden biri olabilir. Ama bunun için de ne lazım söyleyeyim. Bizler yardımcınız. Malatyalıların bir araya gelmesi lazım. Birlik ve beraberliğin olması lazım. Birlik ve beraberlikte memleketin bütün meseleleri çözümlerse, Malatya'nın meseleleri de öyle çözümler. Kayısı Festivalinin hepimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Bu güzel meyve diğer kayıslara benzemiyor. Buna başka bir isim bulmak lazım. Normal kayısı değil, farklı bir kayısı. Biz buna mişmiş derdik vaktiyle. Kayısıya benzemiyor, onu ifade ediyorum. Ve yapılan analizlere göre de, kuru madde muhtevası çok daha yukarıda. Demek ki, Malatya'nın toprağında çok daha hususiyet var. Suyunda ayrı hususiyet var. Bundan dolayı. Şimdi bütün mesele, bunu daha fazla üretelim. Satışını daha fazla yapalım, hem yaş hem kuru olarak bütün dünyaya tanıtalım. Ben diyorum ki, tanıtmayı iyi yaparsak, kayısının fiyatı da artar, çiftçimiz daha fazla kayısı yetiştirir. Ben birkaç kişiye yapılmış kuru kayısı ikram ettim. Şimdi hep benden kayısı istiyorlar, haberiniz olsun, onun için bu işin tanımını daha iyi ele alınız. Emin olunuz ki, Malatya kayısı Türkiye'ye hayli döviz kazandırır. Biz bu kayısının daha fazla gelişmesi için lüzumlu her suyu Malatya'nın toprağına mutlaka getireceğiz (Görüş, 1984, s. 1,4).

Malatya Hükümet Meydanındaki konuşmasından sonra, beraberindeki bakanlar ile sırasıyla Valilik, Belediye ve 2. Ordu Komutanlığını ziyaret ederek, akşam Sümerbank Havuz başında yapılan Kayısı Balosuna katılmıştır (Görüş, 1984, s. 1). Geceyi Malatya'da geçiren Özal, 21 Temmuz Cumartesi günü sabah Eski Malatya Karababa Mezarlığında bulunan babası Mehmet Sıddık Özal'ın kabrini ziyaret etmiştir. Mezarlık ziyareti sonrasında sırasıyla, Anavatan İl Başkanlığı binası, Yazıhan Ovası sulama kanalı ve pompa merkezi ile Malatya Öğretmenevi'nin açılışını yapmış, İpaş İplik Fabrikası ek tesisleri ve İnönü Üniversitesi Kampüsü 5. Kısım inşaatının temel atma törenlerine katılarak akşam saatlerinde Malatya'dan ayrılmıştır (Görüş, 1984, s. 1-2).

Başbakanlık dönemindeki üçüncü ziyaretini 9. Malatya Kayısı Festivaline katılmak üzere 22 Temmuz 1985 tarihinde gerçekleştiren Özal'a bu gezisinde, Devlet Bakanı Ahmet

Karaevli, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan, Adalet Bakanı Nejat Eldem ve Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel eşlik etmiştir. Havaalanından doğrudan Hükümet Meydanına geçen ve burada yaptığı konuşmada kendisi ve ailesi için Malatya'nın öneminden bahseden Özal, şunları söylemiştir:

Malatya benim doğduğum yer. Tabii doğduğu yere gelince insan bir başka oluyor derler. Çok küçüklüğüm burada geçti, sonra da muhtelif senelerde geldik. Babam son günlerini burada geçirdi ve mezarı da hala buradadır. Malatya'nın kendi hayatımızda çok önemli bir yeri vardır. Bunu doğduğum yer olarak söylemiyorum, ama küçüklüğümün, gençliğimin geçtiği önemli yıllar olarak söylüyorum. Yıllardır Malatya'nın derdi Çat Barajı ne zaman yapılacak? Yapabildiler mi? Hayır. Geldik 1,5 senenin içinde temelini atacağız. Birçok sanayi tesisleri yapılıyor, yapılmaya da devam edecek. Malatya'nın, Güneydoğu'nun makûs talihini biz yeneceğiz. Bu gün bu dönemde yapılacak yatırımların yekûnu 100 milyarın üstüne çıkacaktır. Sulama projeleri tamamlandığında asgari 90 bin hektar arazi sulanacak. Bu sulama ile o vakit kayıtsızdan tutun da her türlü ürünü çok daha fazla almamız mümkün olacaktır. Vaktiyle bir dolara kurşun atan bu memleket, bugün dolar içerisinde yüzüyor. Hiçbir sıkıntımız yoktur. Kasalarımız döviz ile doludur. İktidara geldiğimizde her şeyi serbest bıraktık. Şimdi o devirlere göre çok daha iyi idare ediliyor devlet. Bize dediler ki dövizleri bitireceksiniz. Ben de dedim ki, döviz rezervi bitmeyecek. Benim tabirimle felaket tellallarıyla bunu diyenler, o söylediğimden bir yıl sonra memleketin döviz rezervi 1,5 milyar dolar daha arttı. Türkiye'nin dış itibarı çok artmıştır. Bugün artık istenilen her yerden kredi alabiliyoruz. Bu memlekette son 1,5 yılda çok iyi işler yaptık. Bizim dayanağımız sizsiniz. Halktan ve dolayısıyla haktan yana olduğumuz için hiç kimseden korkumuz yok. Hiçbir zümreye, kişiye farklı muamele yapmayız. Hiçbir gruba taviz vermeyiz. Bunu da söyleyeyim. Sigara kaçakçılığı, sigara ithalatı ile önlenmiş ve buradan sağlanan fon ile konut sektörü canlandırılarak 160 bin konuta kredi verilmiştir. İktidara geldiğimizden bu yana üzerinde durduğumuz bir konu da enflasyon meselesidir. Muhalifler ve bazı yazarlarımız "Özal, enflasyon meselesini şu tarihe kadar halledemezse gidecek" diyorlar. Çok kolaydı. Nereye gidecek? Millet seçti, nereye gider? Enflasyon bugün %36 civarında Bir türlü inanmak istemiyorlar. Üzüyorlar niye indi diye. Geçen yıl 300 lira olan domates, şimdi 50-60 liraya satılıyor. Domates istihsalı fazla. Eğer domatesi 300-400 liraya satsaydık, etekleri zil çalardı onların, Özal enflasyonu indiremedi diye. Bu memlekette sağ-sol kavgası diye kavgaların üzerine çıktık. Ayırım yapmadık. Bütün vatandaşları birleştirdik. Herkese eşit hizmet götürüyoruz. Biz milleti bütünleştirmek için geldik, ayırmak için değil. Hala bu memlekette 12 Eylül öncesinin kavga dönemlerini isteyenler var. Bizim omuzlarımıza çıkıp yükselmek isteyenler var. Bu parti atı alıp Üsküdar'ı geçmiştir. Millet in sevgilisi olmaya azmetmiştik. 10 seneye kalmadan Türkiye çok büyük bir ülke olacak. Bunu ben söylemiyorum, Türkiye'ye gelen yabancı uzmanlar söylüyor (Görüş, 1985, s. 1,4).

Bu ziyareti sırasında önce Çelikhan'da Çat Barajı, ardından da Polat Barajı ve Suçatı Regülâtörünün temel atma törenlerinin ardından akşam saatlerinde Valilik, Belediye ve 2. Ordu Komutanlığını ziyaret ettikten sonra 9. Malatya Kayısı Festivali kapsamında yapılan Kayısı Balosuna katılmıştır. Geceyi Malatya Orduevinde geçiren Özal, sabah babasının kabrini ziyaret ettikten sonra Kralkızı Barajının temel atma törenine katılmak üzere helikopterle Diyarbakır'a hareket etmiştir. Öğlenden sonra Diyarbakır'dan tekrar Malatya'ya dönen Özal, 23 Temmuz Cuma günü akşam saatlerinde şehirden ayrılmıştır (Görüş, 1985, s. 1).

Başbakan Turgut Özal, Malatya'ya dördüncü ziyaretini, Doğanşehir-Sürgü'de meydana gelen deprem dolayısıyla 6 Mayıs 1986 günü yapmıştır. Turgut Özal, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel ile birlikte öğlen saatlerinde Malatya'ya gelmiş, beraberindeki heyetle Doğanşehir'e geçerek depremin yaralarının kısa zamanda sarılacağını söylediği şu konuşmayı yapmıştır:

Doğanşehir ve çevresinde önemli hasara sebep olan deprem nedeniyle İçişleri Bakanımız ve diğer yetkililere haber verip, tedbirler alınmasını istedik. Kara ve Hava kuvvetleri vasıtasıyla harekete geçildi. Buraya ihtiyaç duyulan malzemeler süratle gönderildi. Doğu ve Güneydoğu

Bölgesi ile ilgili olan Devlet Bakanımız Ahmet Karaevli de şu an yanımdadır. Türkiye'nin gücü vardır. Bu tür felaketlerde el atıp gereken tedbirleri alırız. 1983 Kasımında Erzurum ve Kars'ta 2000'den fazla vatandaşın ölümü ile sonuçlanan deprem olduğu sırada biz yeni iktidar olmuştuk. 70 küsür yerleşim biriminde 3000'den fazla konut yıkılmıştı. İktidarımız hemen gerekli tedbirleri aldı. İnşaat mevsimi 3-4 ay gibi kısa olduğu halde, eskiden olduğu gibi yıllarca beklemedik. Gerekli meskenleri yapıp vatandaşlara dağıttık. O zaman için yaralar sarıldı. Şimdi söylüyorum, emir veririm. Sizler de kısa sürede yeni meskenlerinize kavuşacaksınız. Hem de daha güzellerine. Depremi etkili oluşu konutların dayanıksız oluşundandır. Sağlıklı konut yapımı da hükümetimizin programındadır. Olaydan duyduğum büyük üzüntüyü bir kez daha ifade ediyor, hayatını kaybedenlere rahmet diliyorum (Görüş, 1986, s. 1).

Daha sonra sırasıyla Kapıdere, Adıyaman-Gölbaşı ve Sürgü'de incelemelerde bulunan Özal, akşam saatlerinde Ankara'ya dönmüştür (Görüş, 1986, s. 1).

Turgut Özal, Malatya'ya yaptığı beşinci ziyaretini, Karakaya Barajı gölü üzerinde inşaatları tamamlanan Fırat Demiryolu ve Kömürhan Köprüleri açılışı için 15 Haziran 1986 tarihinde gerçekleştirmiştir. Başbakan Özal, beraberinde Devlet Bakanları Ahmet Karaevli ve Vehbi Dinçerler, Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, Bayındırlık ve İskân Bakanı Sefa Giray, Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral'ın yanında, 91 milletvekili, 33 işadami ve 22 bürokrat ile birlikte gelmiştir. Önce Fırat üzerine kurulan Türkiye'nin en uzun demiryolu köprüsünü ardından da Malatya-Elazığ karayolunda yapılan yeni Kömürhan Köprüsünü hizmete açan Özal, açılış töreninde yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

Güneydoğu Anadolu Projesi Türkiye'nin geleceği açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu proje dâhilinde programa alınan faaliyetlerin zamanından önce bitirilmesi fevkalade mühim bir noktadır. Zaten bu konuda geç kalınması, bugünkü fiyatlarla takriben 200 milyar liralık bir zarara yol açmış olacaktır. Bugün hizmete açacağımız bu köprülerin yanında daha birçok hizmet planlanan süreden evvel tamamlanmıştır. Bunu burada açıkça ifade ediyorum. Hizmet aldığımız demiryolu ve karayolu köprülerinin her yönüyle Türk mühendis ve işçileri tarafından faaliyete geçirilmesi de ayrı bir önem taşımaktadır. Malatya bütün yurt genelinde "Yeşil Malatya" olarak tanınmakta ve hatırlanmaktadır. Malatya, Karakaya Barajının da hizmete girmesi ile daha da yeşillenecektir. Köprüler Malatya'ya ve bölgeye hayırlı olsun (Yeni Malatya, 1986, s. 4).

Turgut Özal, açılış töreni ve konuşmaların ardından da Karakaya Barajında yapılacak su tutma töreni için Diyarbakır'a hareket etmiştir (Yeni Malatya, 1986, s. 1).

Turgut Özal, Malatya'ya Başbakanlık dönemi içerisindeki altıncı ziyaretini, 20 Temmuz 1986 tarihinde 10. Kayısı Festivaline katılmak üzere yapmıştır. Daha önce incelemelerde bulunmak üzere Ankara'dan Elazığ'a giden Başbakan Özal, beraberinde Devlet Bakanı Ahmet Karaevli, Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, Bayındırlık ve İskân Bakanı Sefa Giray, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu'nun yer aldığı bir heyetle karayolu ile geldiği Malatya'da kalabalık bir konvoy tarafından Kömürhan'da karşılanmıştır.

Bu ziyaretinde İzollutepe ve Hacı Hüseyin Kölük Ticaret Lisesi temel atma törenlerinden sonra Hükümet Meydanında halka hitap eden Özal, burada yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

Muhterem hemşerilerim, Malatya'ya bu gelişimin üç önemli sebebi var. 1.si Kayısı Bayramı için geldim. 2.si Malatya'mız ve komşu ilimiz Adıyaman'da bir deprem felaketi geçirdik, çok üzüldüm ama ANAP iktidarı, aynen Erzurum depreminde olduğu gibi, hiçbir eski iktidara benzemeden bu yaraları en süratli tarzda sarmanın önlemlerini almıştır. Bunların temellerini atmaya geldim. Şimdi temelleri atacağız. Doğanşehir'de, Sürgü'de ve Gölbaşı'nda 2.060 tane evi inşaallah sene sonu gelmeden, herkesi evine yerleştireceğiz. Sadece bu iş için 4-5 ay içerisinde 22 milyar lira para harcayacağız. Vatandaşlarımıza helal olsun. Allah bir daha

böyle felaketler göstermesin. Bu gösteriyor ki, devletimizin gücü, milletimizin gücü ortadadır. Nasıl Erzurum'da 1983 yılında 70 muhtelif yerde 3.000'den fazla evi biz 3-4 ayın içerisinde tamamladıysak, işte Malatya'da da aynı şeyi yapacağız. Burada köy sayısı 74'dür. 74 köyde bu inşaatlar yapılacaktır. En kısa zamanda da bitirilecek, bu işte nasıl Erzurum halkı memnunsu Malatya'daki halkımız da memnun kalacaktır. Karakaya Barajında su tutmaya başladı. Atatürk Barajında da büyük işler yaptık. Biz iktidara geldiğimizde Doğu ve Güneydoğu'da 1983 yılı, yani bizden önce yapılmakta olan yatırım toplamı üç yıl için 150 milyardı. 1985 senesinde beş mislinden fazla olup 1 trilyona yaklaşmıştır. Sadece Malatya'yı ele alalım. 1983 senesinde Malatya'da 8 milyar yatırım yapılmış, bu sene tam 68 milyar yatırım yapılıyor. Malatya'nın birçok meselesi hal yoluna konmuştur. İşte gelirken 2 tane lisenin temelini attık. Benim Malatya'da lisede okuduğum yıllarda 1 tane lise vardı. Şimdi Malatya'da 25'e yakın lise vardır ve bunlardan Anadolu Lisesi, lisan eğitimi veriyor. Sanat Liseleri var, Fen Liseleri var, bunlar memleketimizin her tarafında var. 1940'lı yıllarda memleketimizde doğru dürüst lise bulunmuyordu, şimdi ise artık köylerde bile lise yapılıyor. Malatya'da yılların hayali vardı. Ah şu Çat Barajı yapılırsa da Malatya Ovasına su gelsin diye. Şimdi o hayalleri ANAP hakikat yapıyor. Malatya Ovasında 220 bin hektar sulanabilecek arazi var, bugün 120 bini sulanıyor. Ancak, önümüzdeki yıl bunu iki misline çıkartacağız, yani gelecek sene Malatya Ovasının imkân olan her yerini sulayacağız. Çünkü ben bu toprakların çocuğuyum. Çiftçinin derdini biliyorum. Gezdiğimiz zaman yolumuza çıkan ve su su diyenlerin düşüncelerini biliyoruz. Onların topraklarına su verebilmek için çalışıyoruz. Çünkü o insanlar, o tarımla Malatya'nın sarı altını olan kayıyı yetiştirmek istiyorlar. Bugün kayısı için çok pazar bulduk. Kayısı çok iyi satılıyor. Türkiye'de som 2,5 senede, yani iktidara geldikten buyana hiçbir devrede görülmemiş bir faaliyet var. Türkiye'mizde, GAP, Karayolları ve daha birçok işlerde büyük gelişmeler var. Malatya'mızda da bu yılsonuna kadar elektriksiz köy kalmayacak. Köylerimizin birçoğu telefona kavuştu ve bunlardan Malatya'da bulunan 80 tanesi otomatik telefon. Yani köyünde otur, Almanya'ya telefon et. Nerede görülmüş bunlar ve yakında bunu tüm Türkiye'deki köylerimize götüreceğiz. Türkiye şu anda büyük bir kalkınma hamlesine girmiştir. Çiftçisi ile memuruyla, işçisi ile kalkınma hamlesi içindedir. Aynı zamanda Türkiye'nin dış itibarı da artmıştır. Her gün dış ülkelerin başbakanları, bakanları ve birçok üst düzey yetkilileri bizimle görüşmeye geliyor. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile ilgili birçok kanunlar çıkartıldı. Bunlardan mesleki eğitim ve çıraklık eğitimi kanunları üzerinde durmak istiyorum. Bunlar hep gençlerimiz için. Gençlik merkezleri açıyoruz, spor tesisleri açıyoruz, çünkü biz gençlere önem veriyoruz. ANAP önümüzdeki on senede iktidarda kalsın, köylere bile spor tesisleri açarız. Bir memlekette tok insanların yanında aç insanlar da varsa o memlekette bir yanlışlık vardır. Bizler bu durumdaki insanlarımıza, vatandaşlarımıza yardım elini uzatacağız. Bunun için de fonlar açtık. Memleketimizin gelişip büyümesi, yaşlılarımızın duası ile mümkündür (Görüş, 1986, s. 1,4).

Turgut Özal, konuşmasından sonra, vatandaşların oluşturduğu Birlik ve Beraberlik Halayında halk ile bir araya gelerek halay çekmiştir. Buradan Doğanşehir ve Adıyaman-Gölbaşı ilçelerine giderek deprem konutlarının temel atma törenlerine katılan Özal, akşam Kernek Göl Gazinosunda yapılan Kayısı Balosu sonrasında şehirden ayrılmıştır (Görüş, 1986, s. 1).

Başbakan Turgut Özal, Malatya'ya yedinci ziyaretinde, çeşitli açılışlar ve incelemeler yapmak üzere 30 Ocak 1987'de Bayındırlık ve İskân Bakanı Sefa Giray ve Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu ile birlikte gelmiştir. Uçak ile geldiği Erhaç Havaalanından Malatya'ya hareket etmeden önce inşaatı tamamlanan Erhaç Havaalanı sivil yolcu terminalini ve apronu hizmete açmıştır. Buradan sırasıyla Doğanşehir, Sürgü, Erkenek ve Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesine geçen Özal beş ay içerisinde yapımı tamamlanan deprem konutlarının hak sahiplerine teslim törenlerine katılmış, törende yaptığı kısa konuşmada şunları söylemiştir:

Bölgede meydana gelen depremin yaraları kısa zamanda sarılmıştır. Bugün teslim edeceğimiz konutların dışında, tamamlanmayan konutlar da kısa sürede sahiplerine teslim edilecektir. Biz hükümet olarak büyük bir çalışma örneği gösterdik. Oysa Varto depreminin yaraları hala sarılmamıştır. Örnek olarak Erzurum depreminde 3 bin konutu, 7-8 ay gibi kısa sürede vatandaşlarımıza teslim ettik. Türkiye artık güçlüdür. Eskisi gibi yaraların sarılması yılları almıyor. Birlik ve beraberlik içinde memleketi çok daha ileriye götüreceğimize inanıyorum.

Konutlarımız vatandaşlarımıza hayırlı olsun (Görüş, 1987, s. 1,4).

Daha sonra Malatya il merkezine gelen Özal, Valilik, Belediye ve 2. Ordu Komutanlığını ziyaret ederek, akşam saatlerinde Malatya'dan ayrılmıştır (Görüş, 1987, s. 1).

Başbakan Turgut Özal, sekizinci ziyaretinde, beraberinde Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan, Bayındırlık ve İskân Bakanı Sefa Giray ve Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün yanında 2 Müsteşar, 8 Genel Müdür, 5 Vali ve aralarında İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlarının da olduğu 18 Belediye Başkanı ile birlikte 20 Temmuz 1987 tarihinde 11. Kayısı Festivaline katılmak üzere gelmiştir. Aynı gün Hükümet Meydanında kendisini bekleyen kalabalık topluluğa şu konuşmayı yapmıştır:

Sevgili Hemşerilerim,

Geçen yıl da festivale gelmiştim. Bu yıl da ameliyat olmama rağmen Malatya'yı unutamam dedim ve geldim. Aranızda olmaktan memnurluk duyuyorum. Gelirken Malatya'ya uçaktan şöyle bir baktım. Gerçekten de Malatya Doğu'nun en güzel şehirlerinden biri. Ama baraya su lazım. Onu da biz getiriyoruz. Yıllardır hayal gibi gelen Çat, Polat, Sultansuyu Barajını biz başlattık, biz bitireceğiz. 80 bin hektar alan sulanacak Malatya'da bu barajlar sayesinde. Biz şimdi yarısına geldik. 8 bin konuta kredi vermişiz. Konut fonundan en iyi şekilde yararlanan bir ilimizdir Malatya. İşçiyi, memuru ev sahibi yapacağız dedik, işte ev sahibi yapıyoruz. İlçelerimizde güzel tesisler yapılıyor. Eskiden bir Sümerbank vardı, şimdi Sümerbank gibi nice tesisler kuruluyor. Malatya'da kalkınmak için hamleler var. Doğu'nun makûs talihini biz yeneceğiz. Bizim gayretimizle, sizin desteğinizle ve Allah'ın yardımıyla bunu gerçekleştireceğiz. Karakaya Baraj Gölü Malatya'ya turistik tesisler kazandıracaktır. Keban Elazığ'a nasıl bir şeyler verdiyse, Karakaya da Malatya'ya verecektir. Biz büyük projelerle uğraşıyoruz. Urfa'yı sulayacak Atatürk Barajı projesi yapılıyor. Sayın vatandaşlar birliğimizi bozmamalıyız. Etrafınıza bakın. İran, Irak birbirine girmiş. Filistin kaynıyor. Beyrut'ta kan gövdeyi götürüyor. Bize hayran oluyorlar, siz nasıl birlik oldunuz diye. Ben bunun milletin eseri olduğunu söylüyorum. Bu millete bir şey verdin mi karşılığını her zaman vermiştir. Biz işe başlarken herkesi çağırdık. Ne olursan ol, gel bizim çadırın altına, Mevlana gibi. Bazıları korktuğunu söylüyor. Özal, Allah'tan başka kimseden korkmaz. Onlar laf üretiyor, biz ise iş yapıyoruz. Millet bizi laf üretmek için değil iş yapmak için seçti. Onlar laf üretip dursunlar. Dün durumumuz bilinirken, bugün Türk mühendisleri Libya çöllerinde şaheserler yapıyorlar. Yarın da Rusya da çalışacaklar. İşte Anavatan'ın gücü yurt dışına taşmıştır. Anavatan geldi, millete çalışma şevki geldi. Biz sosyal adaletten yanayız. Her partinin programında fakir ve fukaralığı kökünden kazıyacağız deniliyor ama lafla fakirlik önlenmiyor. İşte Anavatan fakirlere de elini uzattı. Hapisten çıkana da yardım edeceğiz, ihtiyacı olana da (Hamle, 1987, s. 1,4).

Konuşması sonrası Doğanşehir'e geçen Özal, yapımı tamamlanan Sürgü 2. etap deprem konutlarının anahtar teslim törenine katıldıktan sonra tekrar Malatya'ya dönerek Orduzu Pınarbaşı'nda bulunan Malatya Spor tesislerini hizmete açmıştır. Özal, Kernek Göl Gazinosunda düzenlenen Kayısı Balosuna da katıldıktan sonra geceyi Malatya Orduvinde geçirmiş, ertesi gün de karayolu ile Elazığ'a hareket etmiştir (Hamle, 1987, s. 1).

Başbakan Turgut Özal, dokuzuncu Malatya ziyaretini, seçim çalışmaları yapmak üzere 9 Ekim 1987 tarihinde gerçekleştirmiştir. Özal, beraberinde Devlet Bakanları Hasan Celal Güzel, Ahmet Karaevli ve Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu ile birlikte gelmiştir. Malatya Hükümet Meydanında, 1 Kasım 1987 Milletvekili Seçimleri kampanyasını da şu konuşması ile başlatmıştır:

Sevgili Malatyalılar

Seçim çalışmalarına Malatya'da başlamaktan büyük mutluluk duyuyorum. Malatya referandumda eskilere gerekli cevabı verdi. %72'lik bir hayırla boylarının ölçüsünü aldılar. Bize beş yıllık bir destek daha lazım. Malatyalı hemşerilerimin bize bu desteği sağlayacağına inancım tamdır. Seçim 1 Kasım 1987'de mutlaka yapılacaktır. Anayasa Mahkemesi seçim

kanununun yalnızca 8. maddesini iptal etti, "seçimler 1 Kasım 1987 tarihinde yapılacak" maddesini iptal etmedi. Biz korkmuyoruz. Eğer onlarda korkmuyorsa buyursunlar halkın önüne çıkalım (Hamle, 1987, s. 1,4).

Özal, miting sonrası, inşaatına geçen yıl başlanan ve yapımı tamamlanan Hacı Ahmet Akıncı Lisesinin açılışını yaparak beraberindeki bakan ve bürokratlar ile birlikte saat 21.00 de Ankara'ya dönmüştür (Hamle, 1987, s. 1).

Turgut Özal, Başbakanlık görevini sürdürürken son Malatya ziyaretini 21 Temmuz 1989 tarihinde, Malatya Kayısı Festivaline katılmak üzere yapmıştır. Bu seyahatinde Turgut Özal'a Devlet Bakanları İsmet Özarslan, İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu, Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol, Bayındırlık ve İskân Bakanı Cengiz Altunkaya, Tarım Orman ve Köy işleri Bakanı Lütfullah Kayalar, Ulaştırma Bakanı Cemil Çiçek ve Sağlık Bakanı Halil Şıvgın eşlik etmiştir. Turgut Özal Malatya Hükümet Meydanında yerel ve ulusal gündeme dair önemli açıklamalar içeren şu konuşmayı yapmıştır:

Sevgili Hemşerilerim

Organize Sanayi Bölgesi tamamlandı ve vereceğimiz desteklerle kısa zamanda 20-25 fabrika üretime başlayacak. İnönü Üniversitesine Ankara ve İstanbul'da bile zor bulunan bir Tıp Fakültesi Hastanesi yaptıracağız. Anavatan İktidarı döneminde Malatya'yı büyükşehir yapacağız. 6 ayda bir, Keban Barajı kapasitesinde baraj tamamladık. Toplamda 38 baraj bitirildi, 1992 yılına kadar da 88 barajı hizmete sunacağız. Onlar ne yapmışlar? 27 yılda 3 baraj yapılmış, aslında 3 bent demek lazım. Baraj kralı olarak geçinen Süleyman Bey ne yapmıştır, sorarım? Televizyon yayınları arttırılmıştır. Önceleri televizyonlarda haftada 32 saat yayın varken, şimdi ise haftada 160 saate çıkmıştır. İkinci Tv kanalını da renkli olarak hizmete aldık. Telefon ve yol hizmetlerini de arttırdık. Burada Bulgaristan'daki Türk soydaşlarımıza yapılan zulüme de değinmek istiyorum. Bulgar zulmü 93 harbinden beri var. Bir gün gelecek bu hesabı mutlaka soracağız. Tapıkları insanlığın yüz karasıdır. Zalimin hesabını muhakkak Allah sorar. Bu olay bizim memleketeye hayır, onlara ise şer getirecektir (Gayret, 1989, s. 1,4).

Bu ziyaretiyle en uzun Malatya seyahatini gerçekleştiren Özal, burada dört gün kalarak Arapgir, Pütürge, Doğanşehir ve Doğanşehir'de incelemelerde bulunmuştur. Kaldığı süre içinde çok sayıda açılış ve temel atma törenine katılan Özal, Üniversitelerarası Kurul Toplantısını da Malatya'da yaparak, toplantıya başkanlık etmiştir. Şehirdeki programlarını tamamladıktan sonra 25 Temmuz Pazartesi günü öğlen saatlerinde Ankara'ya hareket etmiştir (Gayret, 1989, s. 1,4).

3. Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığı Dönemi Malatya Ziyaretleri

Turgut Özal, 9 Kasım 1989 ile 17 Nisan 1993 tarihleri arasında Türkiye'nin 8. Cumhurbaşkanı olarak görev yapmıştır. Yedi yıl için seçildiği Cumhurbaşkanlığı görevini 17 Nisan 1993 tarihindeki vefatı nedeniyle dört yıldan daha az sürdürebilmiştir (Göksu, 2013:87).

Turgut Özal, Cumhurbaşkanlığı dönemindeki ilk Malatya ziyaretini, 21 Temmuz 1990 Cumartesi günü, 14. Kayısı Festivali münasebetiyle gerçekleştirmiştir. Cumhurbaşkanı'na bu ziyaretinde, Devlet Bakanı Işın Çelebi, İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu, Sağlık Bakanı Halil Şıvgın ve Yüksek Öğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. İhsan Doğramacı da eşlik etmiştir. Hükümet Meydanında bir konuşma yapan Özal, şunları söylemiştir:

Sevgili Hemşerilerim,

Burası benim doğduğum yer, babamın da annemin de doğduğu yer. Babamın mezarı burada. Burası Türkiye'mizin güzel bir köşesi. Malatya tabiri ile "bu toprakları" biz çok seviyoruz. Düşündüm, taşındım, Malatya'yı nasıl daha yeşil yaparız diye. Bunu barajlarla gerçekleştireceğiz. Polat barajını bugün hizmete açacağız. Sultansuyu inşa ediliyor.

Malatya'nın 50 yıllık hayali olan Çat Barajı inşa halinde. Gelirken gördüm, koskoca Organize Sanayi Bölgesi kuruluyor. İnşallah önümüzdeki birkaç sene sonra 50-60 fabrika göreceğiz orada. Malatya'nın umut ediyorum ki, 4-5 sene içinde tüm arazisi sulanabilecek. Malatya Güneydoğu Anadolu'nun köşesinde, merkezi bir yerde, çok güzel bir konumda. İlerde Şanlıurfa-Adıyaman-Malatya otoyolu yapılacak. Kolay değil, bir kilometre otoyol 3,5 milyon dolara mal oluyor. Evelallah paramız var, imkânımız var. Zengin bir ülkemiz, çalışkan insanımız var. Geçtiğimiz yıllara baktık. Malatya, şu sebeple, bu sebeple maalesef kalkınan Türkiye'den hissesini alamamış. Gelecekte demiryolunun elektrifikasyon işi de tamamlanacak, elektrikli trenler buraya gelecek. Birçok fabrikasıyla, otoyollarıyla, demiryollarıyla, güzel kayısı ile Malatya Doğu'nun bir numaralı şehri olacaktır. Türkiye'miz çok iyi bir kalkınma hamlesi içindedir (Görüş, 1990, s. 1,4).

Konuşması sonrası İnönü Üniversitesine geçen Özal, Turgut Özal Tıp Merkezi'nin temelini attıktan sonra şehrin muhtelif yerlerinde gerçekleştirilen 14.Kayısı Festivali etkinliklerine katılmış, son olarak Doğanşehir'de Polat Barajını hizmete açtıktan sonra karayolu ile Elazığ'a hareket etmiştir (Görüş, 1990, s. 1).

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, bu görevindeki ikinci Malatya ziyaretini, o dönemde dünya gündemindeki en önemli olay olan Körfez Savaşı için yapılan hazırlıklar ve alınan önlemleri yerinde incelemek üzere, 20 Şubat 1991 tarihinde yapmıştır. Bu geziye Turgut Özal'ın yanında Genel Kurmay Başkanı Doğan Güreş ile kuvvet komutanları da iştirak etmişlerdir. Havaalanından Erhaç Askeri üssüne geçerek Körfez Savaşı nedeniyle burada konuşlu Nato Çevik Kuvvet Gücünün tesislerini gezmiş, alınan önlemleri yerinde inceledikten sonra şehir merkezine geçerek Hükümet Meydanındaki şu konuşması ile halka hitap etmiştir:

Sevgili Malatyalılar,

Herkesin bildiği gibi Türkiye'nin güneyinde savaş var ve ülkemize kimsenin kem gözle bakmaması için tedbirler alınmıştır. Hududa kadar gittim. Orada tankının başında bekleyen subaylarımızı, astsubaylarımızı ve erlerimizi gördüm. Onlarla beraber karavanadan yemek yedim. Hakikaten silahlı kuvvetlerimiz iyi bir şekilde hazırlanmış. Kimsenin bu yurda yan gözle bakmasına müsaade etmez. Oralardan buraya geldim. Erhaç'ı ziyaret ettim, pilotlarla görüştim. Sordum, filonun birinde bulunan pilotların Malatyalı olduğunu öğrendim. Hepsi de çakı gibi. Şunu rahatlıkla belirtiyim, silahlı kuvvetlerimiz bu milletin emrinde, bu milletin gösterdiği bir şekilde vatanımızı müdafaa etmeye hakikaten en iyi bir şekilde hazırlanmıştır. Malatya'da yapımı devam eden Çat, Polat ve Sultansuyu barajları zamanında bitirilecektir. Şöyle bir bakınız, eski ülkeden ne görüyorsunuz. Malatya bile değişiyor. Barajları bitireceğiz. Daha önce size müjdesini vermiştim. Tıp Merkezi inşaatı başladı ve devam ediyor. Bu hastane bittiğinde Malatya'ya Türkiye'nin her yerinden hastalar gelip burada tedavi olacak. Amerikan standartlarında bir hastane yapıyoruz. Oteller yapılacak. Yakın bir zamanda da Malatya'yı büyükşehir yapacağız. Etraftaki belediyelerle birlikte yapacağız. Her şeyimiz var, dağımız var, ovamız var. Körfez krizi başladığında Güney illerimizden bir göç yaşandığını, ancak Malatya'da böyle bir şey olmadığını gördük. Malatya, biliyorsunuz Battalgazi'nin torunları. Organize Sanayi Bölgesi önünden geçerken bilgi aldım. 33 fabrika inşaat halinde, 4'ü bitirilmiş, 66'sı da inşaat başlamak üzere. Artık ikinci bir organize sanayi bölgesine ihtiyaç var. Bu teşvik tedbirleriyle Malatya'da daha çok fabrikalar yaparız. Kurumlar vergisi burada %30'a düştü. Diğer yerlerde %40. Gelirken gördüm, Belediye Başkanı biraz kurnazlık yapmış, Turgut Özal Çevreyolu tabelası asmış. Hakikaten Malatya'nın çevre yoluna ihtiyacı var. Yeni caddelerin açılması gerekiyor (Görüş, 1991, s. 1,4).

Özal, bu konuşmasından sonra Orduzu Pınarbaşı Tesislerine giderek Malatyasporlu futbolcular ile görüşmüştür. Turgut Özal, Malatya ziyareti programının sonunda Valilik, Belediye ve 2. Ordu Komutanlığını ziyaret ederek, akşam saatlerinde Malatya'dan ayrılmıştır (Görüş, 1991, s.1).

Üçüncü ziyaretini, 15. Kayısı Festivaline katılmak üzere 23 Temmuz 1991 Salı günü gerçekleştiren Cumhurbaşkanı Özal, Hükümet Meydanında yaptığı konuşmasında özellikle İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezine değinerek burada yapılan

hastanenin sadece Ortadoğu'nun değil Avrupa'nın en önemli tıp merkezlerinden birisi olacağını altını çizmiştir. Cumhurbaşkanı Turgut Özal bu konuşmasında şunları söylemiştir:

Sevgili Malatyalılar

Malatya'ya has Kayısı Bayramına Başbakan olarak da katılıyordum, bugün Malatya'yı, kayısıyı dünyaya tanıtan bayramda Cumhurbaşkanı olarak yine aranızdayım. Ben Malatya'da doğdum. Malatya'dan feyiz aldım. Buralardan aldığım gayretle çalışmaktayım, memleketime hizmet etmekteyim. Cumhurbaşkanı olduğuma göre oya da ihtiyacım yok. Ben vatandaşlarıma hizmeti ibadet olarak kabul ediyorum. Bundan evvel Türkiye'nin durumu hiçbir ülke kadar iyi değildi. Hele havayolu ile geldiğimde, Türkiye topraklarına girdiğimizde, hiçbir ışık göremezdik. Karanlık bir ülke idi, ama şimdi gelişti. 3 gün önce ABD başkanı Yunanistan'dan geliyordu. "Türkiye'yi Yunanistan ile mukayese edemeyiz" dedi. Bu ne kadar zamanda oldu biliyor musunuz? Fatih Köprüsünü biz yaptık, Atatürk Barajını biz bitirdik, Şanlıurfa tüneline biz yapıyoruz. 1200 kilometre otoyol yaptık, 7 yıl içinde 70 barajı tamamladık, 20'sinin inşaatı ise sürüyor. Bir zamanlar Çat Malatya'nın hayalidir. Bugün hızla yapılıyor. Ödeneğini de arttırdık. Organize Sanayi Bölgesinden fabrikalar yükseliyor. Üniversitenin ismi vardı, kendisi yoktu. Orta Doğu'nun değil, Avrupa'nın en büyük tıp merkezi yapılıyor. Binayla iş bitmiyor, en son model cihazları getireceğiz. Amerika'ya eğitime gönderiyoruz. Bununla kalmayacağız, Dünya'nın en tanınmış doktorlarını getireceğiz. Herkes buraya gelip ameliyat olacak, Avrupa'dan gelip burada ameliyat olacaklar. Türkiye'nin en tanınmış doktorlarını buraya çekeceğiz. Malatya bir tıp merkezi olacak. Dr. DeBakey gelip, burada ameliyat yapacak. İsviçre'den ünlü beyin cerrahı Gazi Yaşargil, Amerika'da ciğer nakli yapan doktoru da buraya getireceğim (Hamle, 1991, s. 1,4).

Bu gezisinde kendisine eşlik eden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Metin Emiroğlu ve Milletvekilleri ile beraber, Valilik, Belediye ve 2. Ordu Komutanlığını ziyaret ettikten sonra akşam saatlerinde festival etkinliklerine katılarak, dereceye giren üreticilere ödülleri vermiştir. Geceyi Malatya'da geçiren Özal, ertesi gün Malatyalı sanayici ve işadamları ile bir toplantı yaptıktan sonra şehirlerarası Otobüs Terminalinin temel atma törenini müteakip, Diyarbakır'a gitmek üzere Malatya'dan ayrılmıştır (Görü, 1991, s. 1,4).

Çıktığı Güneydoğu gezisi kapsamında, Cumhurbaşkanlığı dönemindeki dördüncü ziyareti için, 11 Ekim 1991 Cuma günü, saat 14.30 da Malatya'ya gelen Özal, kalabalık bir konvoy ile şehre giriş yapmıştır. Hükümet Meydanında kendisini bekleyen kalabalık halk topluluğuna hitap eden Cumhurbaşkanı Özal, şunları söylemiştir:

Sevgili Malatyalılar

Diyarbakır, Van ve Hakkâri'ye gidecektim. Malatya'yı ihmal edemem dedim. Malatya, benim doğduğum, okuduğum ve babamın mezarının olduğu yer. Benim için mukaddes bir şehir. Hiçbir zaman unutamam. Güneydoğu'da önemli meseleler var. Yerinde gidip yerinde araştırıp, konuşacağım. Memleketimin başını ağrımasını istemiyorum. 11 yılda ülkeme elimden geldiğince ve bildiğim kadarıyla hizmet ettim. Evet, Türkiye sıkıntılı günler geçirdi. Geçmiş hatırlayanlar olduğu gibi, bilmeyen gençler de var. Dövizi olmayan, kıyrukların uzandığı, her gün 30 canın alındığı, itibarı olmayan bir ülke idik. O günleri anlatıp meydanlarda aslanlar gibi nutuk atanlar var. Sizler de buna karşı dikkatli olun. Malatya'da yumruk gibi olduğunuzu gösterin. İnaniyorum, yumruk gibi olacağız. Çat Barajına ek bütçeden ödenek sağladık. Üniversiteyi büyütüyoruz, bir tıp merkezi yapıyoruz ki, Avrupa'ya hitap edecek. Organize Sanayi Bölgesinde fabrikalar yükseliyor. Artık devlet fabrika yapmıyor, imkânları hazırlıyor. Adıyaman yoluna imkânlar sağladık, açılacak. Yol açılınca Atatürk Barajına daha kısa sürede ulaşılacak. Bir yanda Atatürk, bir yanda Karakaya ve bir yanda Keban Barajı. Malatya suların ortasında kalacak. Denizi değil ama Malatya'ya gölleri getirdik. İstimlak bedeli meselesi bana iletildi. Talimat ve direktif verdim, ödenecek. 21. Asır Türkiye'nin ve Türklerin asrı olacaktır. Siz, yeter ki hemşerilerim bir yumruk gibi olsun. Olacağına da kendime inandığım gibi inanıyorum (Hamle, 1991, s. 1,4).

Turgut Özal, konuşmasının ardından, Valilik, Belediye ve 2. Ordu Komutanlığını ziyaret ederek yetkililerden bilgi aldıktan sonra geceyi Malatya'da geçirmiş, ertesi gün de

İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi inşaatında incelemelerde bulunarak bilgi almış, Eski Malatya Ali Baba mezarlığında bulunan babasının kabrini ziyaret ettikten sonra Malatya'dan ayrılmıştır (Görüş, 1991, s. 1,4).

Turgut Özal Malatya'ya son ziyaretini 16. Kayısı Festivaline katılmak üzere 25 Temmuz 1992 tarihinde gerçekleştirmiştir. Akşam saatlerinde Malatya'ya gelen Cumhurbaşkanı Özal, yaklaşık 500 araçlık kalabalık bir konvoy eşliğinde havaalanından şehir merkezine geldikten sonra Hükümet Meydanında halka hitap etmiştir. Malatya'da yaptığı son konuşmasında Cumhurbaşkanı Turgut Özal şunları söylemiştir:

Sevgili Hemşerilerim

Malatya deyimiyle "Allah'ınıza gurban", sizler benim ciğerimsiniz. Bizim kimse ile kavgamız yok, dikkat edin. Biz memleketi hizmet için biraz fazla anlayış gerekirse onu da gösteririz. Kavga ile bir yere varılmaz. Yanlışlık yapanlar da kendileri zarar görür. Türkiye'nin daha ileri gidebilmesi için lüzumsuz kavgalara gidilmemesi gerekir. Ben kavga adamı değilim, Müslüman, sulh adamıyım. İslam kelimesinin bir manası da sulhtur. Biz bu yolun adamıyız. Memleketimizin menfaati için kavga etmeyiz. Zannetmeyin ki kavgayı bilmiyoruz. Ancak millet ve ülkenin refahı, gelişmesi için kavga olmaması gerekir. Türkiye devamlı bir gelişme içerisindedir. Türkiye'de hangi kökenden gelirse gelsin, bütün vatandaşlar, hepsi bizimdir. 12 yıldır vatana ve millete hizmet vermeye çalışıyorum. Biz bu ülkeyi inanılmaz biçimde geliştirdik, değiştirdik. Artık geri dönmek mümkün değildir. Bizim açtığımız yoldan bizden sonra gelenler yürüyecektir (Gayret, 1992, s. 1,4).

Daha sonra Malatya İnönü Stadyumunda düzenlenen Kayısı Festivali etkinliklerine katıldıktan sonra geceyi Malatya'da geçiren Özal, İnönü Üniversitesi Vakfı toplantısına katıldıktan sonra şehirden ayrılmıştır (Gayret, 1992, s. 1).

Sonuç

Turgut Özal, Başbakan ve Cumhurbaşkanlığı döneminde sık sık yurt gezilerine çıkarak, incelemelerde bulunmuş, halkla iç içe olmuş, onların sorunlarını yerinde tespit ederek, çözüm üretmeye çalışmıştır. Turgut Özal'a bu gezilerinde bakanlar, bürokratlar, milletvekilleri ve çok sayıda uzman personel eşlik etmiştir.

Turgut Özal, yurt gezileri kapsamında Malatya'ya ayrı bir önem atfetmiş olup bu sebeple de her fırsatta ziyaretler gerçekleştirmek suretiyle şehrin meseleleriyle yakından ilgilenmiştir. Özellikle her yıl yapılan Kayısı Festivali ve Fuarını ziyarete büyük önem vermiş, suikasta uğradığı 1988 yılı dışında Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı görevi süresince her yıl bu etkinliklere katılmak için Malatya'ya gelmiştir. Malatyalılar da, Turgut Özal'ı gezileri sırasında güzel bir şekilde karşılamaya ve ağırlamaya özen göstererek, sevgi ve saygılarını sunmuşlardır.

Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı görevlerini yürüten Turgut Özal'ın bu ziyaretleri, Malatyalılara şehrin sorunlarını ve taleplerini doğrudan devletin en üst makamına iletme imkânı sağlamıştır. Şehrin eksik ve sorunları yerinde incelenmiş, etkili çözüm yolları aranmıştır. Ayrıca bu ziyaretler, ulusal basında geniş bir yer bulduğundan şehrin tanıtımına önemli katkılar sağlamıştır. Turgut Özal, Malatya seyahatlerinde, Eskimalatya Ali Baba mezarlığında bulunan babasına ait kabri ziyaret etmiş, ayrıca şehirde yaşayan akrabaları ile görüşme fırsatı bulmuştur. Turgut Özal'ın Malatya gezileri, ailesinin memleketi olan bu şehre ne kadar önem verdiğinin ve Malatya ile ilgili konuları nasıl titizlikle takip ettiğinin de en iyi göstergesidir. Turgut Özal'ın Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı döneminde Malatya'ya yaptığı ziyaretlerin, şehrin siyasi ve ekonomik yapısına etkileri son derece önemli olup ayrıca araştırılmaya muhtaç konulardır.

Extended Abstract

One of the striking features of Turgut Özal, who served as the Prime Minister between 1984-1989 and as the 8th President of Turkey from 1989 until his death on April 17, 1993, is his close interest in Malatya and the people of Malatya. Due to this interest, he not only spared his help for Malatya's problems and solutions, but also made the most trips to Malatya out of the three big cities.

Turgut Özal started to visit Malatya during the establishment phase of the Motherland Party and visited Malatya 5 times while he was serving as the Prime Minister¹⁰ and 5 times when he was the President. He especially attached great importance to visiting the apricot festival and fair held every year, and came to Malatya every year to participate in these events during his term as Prime Minister and Presidency, except for 1988, when he was assassinated. During these visits, he also drew attention with the important statements he made about Turkey's agenda.

During his visit to Malatya, Turgut Özal was welcomed by a large citizen community as well as city protocol and officials and politicians. In this respect, the visits have been an important occasion in terms of showing the love and respect of the people of Malatya to Turgut Özal.

The Motherland Party, which received 45.14% of the votes in the General Elections held on Sunday, November 6, 1983, came to power alone with 211 deputies, and Chairman Turgut Özal took over the Prime Ministry.

He made his first term as Prime Minister in 1984, within the framework of local elections. Prime Minister Turgut Özal came to Malatya with 2 ministers on 3 March 1984. Turgut Özal made his second visit to Malatya on 20 July 1984 to attend the 8th Apricot Festival in the same year. Özal, who made his third visit to Malatya on July 22, 1985 to attend the 9th Malatya Apricot Festival, was accompanied by 4 ministers on this trip. Prime Minister Turgut Özal made his fourth visit to Malatya on 6 May 1986 due to the earthquake that occurred in Doğanşehir-Sürgü. Turgut Özal made his fifth visit to Malatya on June 15, 1986 for the opening of the Euphrates Railway and Kömürhan Bridges, the constructions of which were completed on the Karakaya Dam lake. Turgut Özal made his sixth visit to Malatya during the Prime Ministry period on 20 July 1986 to attend the 10th Apricot Festival. Prime Minister Turgut Özal, on his seventh visit to Malatya, came with 2 ministers on January 30, 1987 to make various openings and examinations. Prime Minister Turgut Özal, in his eighth visit, came to attend the 11th Apricot Festival on 20 July 1987, together with 4 ministers, 2 Undersecretaries, 8 General Managers, 5 Governors and 18 Mayors, including Istanbul, Ankara and Izmir Metropolitan Mayors. Prime Minister Turgut Özal made his ninth Malatya visit on October 9, 1987 to conduct election studies. While serving as the Prime Minister, Turgut Özal made his last visit to Malatya on 21 July 1989 to attend the Malatya Apricot Festival.

Turgut Özal made his first Malatya visit to Malatya on the occasion of the 14th Apricot Festival on Saturday, July 21, 1990, when he was elected on 6 November 1983 as the President. President Turgut Özal made his second visit to Malatya on February 20, 1991 to examine the preparations and measures taken for the Gulf War, which was the most important event on the world agenda at that time. President Özal, who made his third visit on Tuesday, July 23, 1991 to attend the 15th Apricot Festival, came to Malatya on Friday, October 11, 1991, for his fourth visit during the Presidency as part of his Southeast tour. Turgut Özal made his last visit to Malatya on 25 July 1992 to attend the 16th Apricot Festival.

With this study, it is aimed to contribute to the researches about Özal's trips to Malatya while she was serving as the Prime Minister and President in the context of the relationship between Turgut Özal and Malatya

Kaynakça

- Aktan, C. C. (1999). Turgut Özal: Liberal reformist miydi?. *Yeni Türkiye Dergisi*, 5(25), 459-462.
- Barlas, M. (2001). *Turgut Özal'ın anıları*. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Baykal, Ö. (2019). Türkiye'de siyasetin konsolidasyonu: Turgut Özal dönemi. *Akademik Hassasiyetler*, 6(12), 143-179.
- Dündar, L. (2016). Özal dönemi Türk dış politikasında Turgut Özal'ın kişisel özelliklerinin rolü. *Atatürk Yolu Dergisi*, 15(58), 1-20.
- Demirel, A. C. (2004). *Modern dünya sistemi içinde Turgut Özal (1927-1993)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Erdoğan, M. (2001). *Türk politikasında bir reformist, devlet ve siyaset adamı- Turgut Özal (Der. Sezal, I.)*. İstanbul: Boyut Kitapları.
- Eştürk, Ö. (2006). *Türkiye'de liberalizm: 1983-1989 Turgut Özal dönemi örneği*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay.
- Göksu, O. (2013). 1980 sonrasında Türk siyasi hayatında yer alan cumhurbaşkanlarının imajları üzerine bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2013/II(45), 75-100.
- Kızılkaya, N. (2022). *Gençler için Turgut Özal*. Malatya: Malatya Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Kurt, V. (2018). Özal'ın dış politikası: Uluslararası siyaset, değişim ve süreklilik. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 15(55), 157-171.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2014). *Başbakanlarımız ve genel kurul konuşmaları cilt 8*. Ankara: TBMM Basımevi.
- Özen, H. (2011). Turgut Özal. E. Toros (Ed). *Türkiye'de siyasi liderlik: Dönemler, özellikler ve karşılaştırmalar Menderes, Demirel, Özal ve Erdoğan örnekleri*. (s.1-201). Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.
- Tümtürk, Y. (2008). *Yeni Türkiye'nin mimarı*. Ankara: Turgut Özal Düşünce Ve Hamle Derneği Yayınları.
- Uluç, A. V. (2014). Liberal - muhafazakâr siyaset ve Turgut Özal'ın siyasi düşüncesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 12 (23), 107-140.

Gazeteler

- Hamle Gazetesi 21.07.1987 / 10.10.1987 / 06.07.1988 / 24.07.1991 / 14.10.1991
- Gayret Gazetesi 05.03.1984 / 22.07.1989 / 27.07.1992
- Görüş Gazetesi 05.03.1984 / 21.07.1984 / 23.07.1984 / 24.07.1985 / 07.05.1986 / 21.07.1986 / 31.01.1987 / 23.07.1990 / 21.02.1991 / 25.07.1991 / 14.10.1991
- Yeni Malatya Gazetesi 16.06.1986

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/ kuruluşta destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır